

ସହଭାଗୀ ଧାନ

ବୃଷ୍ଟିପୃଷ୍ଠ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳସଙ୍କଟ ଧାନ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା । ଭାରତର ପ୍ରାୟ ୧୩ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ବୃଷ୍ଟିପୃଷ୍ଠ ଧାନ ଜମି ମରୁଡ଼ି ପ୍ରବଣ ଅଟେ । ଏହି ବୃଷ୍ଟିପୃଷ୍ଠ ଅଞ୍ଚଳର ଧାନ ଚାଷୀମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଫସଲର କୌଣସି ନା କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ ମରୁଡ଼ି ହେତୁ କ୍ଷତି ସହିଥାନ୍ତି । ମୌସୁମୀର ଆଗମନରେ ବିଳମ୍ବ ହେଲେ, ଧାନ ରୁଆ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥାଏ କିମ୍ବା ଗଜାମରୁଡ଼ି ଭଳି ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାରେ ବର୍ଷା ହେବା ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ଦିନ ବ୍ୟବଧାନ ହେଲେ ଫସଲ ମରୁଡ଼ିର ସମ୍ଭାବନା ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ମୌସୁମୀର ଶୀଘ୍ର ଅପସାରଣ ହେଲେ, ଫସଲ ଫୁଲ ଉଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଓ ଖୁର ଢୋକିବା ସମୟରେ ମରୁଡ଼ିର ସମ୍ଭାବନା ହୋଇ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଜଳସଂକଟ ପରିସ୍ଥିତିରେ କୃଷକ ମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ (ଇରି) କେତେକ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ଧାନ କିସମ ବାହାର କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଅଧିକ ପାଣି ବ୍ୟବହାର କରି ଅଧିକ ଅମଳ ଦେଉଥିବା ଯେ କୌଣସି ବିହନ ସହିତ ସମକକ୍ଷ ।

ସେଥିମଧ୍ୟରୁ, ଆଇ.ଆର. ୬୪୩୭୧-୭୦-୧-୧ କିସମ ହଜାରିବାଗଛ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବୃଷ୍ଟିପୃଷ୍ଠ ଧାନ ଗବେଷଣା ସଂସ୍ଥା ଦ୍ଵାରା ୨୦୦୯ ମସିହାରେ ସହଭାଗୀ ଧାନ ନାମରେ ସାଧାରଣରେ ଚାଷ ପାଇଁ ସ୍ଵିକୃତ ହୋଇଛି । ପୂର୍ବଭାରତର ହିଡ଼ାଧିବା ଉଚ୍ଚ ଜମି ଓ ବୃଷ୍ଟିପୃଷ୍ଠ ଅଳ୍ପ ଖାଲୁଆ ଜମିରେ ଚାଷପାଇଁ ସ୍ଵିକୃତ ପାଇଥିବା ଏହି ସହଭାଗୀ ଧାନ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ପଡ଼ୁଥିବା ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସାମ୍ନା କରିବା ସହ ମରୁଡ଼ି ଜନିତ କ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଧାନ ଅମଳ ହାରକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରିଛି ।

ସହଭାଗୀଧାନ ଓଡ଼ିଶାର ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ୧୦୫-୧୧୦ ଦିନରେ ଓ ଉଚ୍ଚ ଜମି ବା ମାଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ୧୧୦-୧୧୫ ଦିନରେ ଅମଳ ହୁଏ । ମୃତ୍ତିକାର ପ୍ରକାର ଭେଦ ଓ ଆର୍ଦ୍ରତା ଅନୁସାରେ ଏହା ବୁଣା କିମ୍ବା ରୁଆଯାଇପାରେ । ମାଟିର ଶୁଖୁଲା ଅବସ୍ଥାରେ ଧାନ ବୁଣିଲେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୩୦ ଭାଗ ଜଳ ସଞ୍ଚରତ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ବିନା ଚାଷରେ ବୁଣିବା ଯନ୍ତ୍ର କିମ୍ବା ସାଧାରଣ ବିହନ ବୁଣା ଯନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର ସହିତ ଲଙ୍ଗଳ ସିଆର ପଛରେ ବା ସିଆର କରିସାରି ଛଟା ବୁଣା କରାଯାଇପାରିବ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଜମିକୁ କାନ୍ଥୁଆ କରି ବିହନକୁ ତ୍ରୁମ ସିତର ସାହାଯ୍ୟରେ କିମ୍ବା ହାତରେ ବୁଣାଯାଇପାରିବ । ବିହନ ସହିତ ସାର ବୁଣା ଯାଇପାରୁଥିବା ଯନ୍ତ୍ର କିମ୍ବା ବିନା ଚାଷରେ ବୁଣା ଯନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ଵାରା ଗଛର ଚେର ମୂଳରେ ସାର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ଵାରା ଗଛ ବିଲରେ ଥିବା ଘାସ ଅପେକ୍ଷା ଶିଘ୍ର ବଢ଼ିଥାଏ । ବିହନ ବୁଣା ଯନ୍ତ୍ର ନଥିଲେ ପୁରୁଣା ବା ଅବରକାରୀ ଲଙ୍ଗଳ ବ୍ୟବହାର କରି ସିଆର କାଟି ବିହନକୁ ଠିକ୍ ଗଭୀରରେ ପକାଯାଇ ପାରିବ । ସହଭାଗୀ ଧାନର ସଫଳ ଚାଷପାଇଁ, ଏକ ଉନ୍ନତ ଚାଷ ପ୍ରଣାଳିର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

ଖରାଟିଆ ଚାଷ:

ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ ଆରମ୍ଭରୁ ଜମିକୁ ଥରେ ଗଭୀରଭାବେ ଚାଷକଲେ ଘାସ ମଞ୍ଜି ଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଗଭୀରକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି ଓ ପୁନର୍ବାର ଗଜା ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ଵାରା ମଧ୍ୟ ମାଟିରେ ଥିବା ରୋଗ-ପୋକ ଜୀବାଣୁ ଗୁଡ଼ିକ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ।

ଜମିପ୍ରସ୍ତୁତି:

ବୁଣାଫସଲ ପାଇଁ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବର୍ଷା ପରେ ଜମିକୁ ୨-୩ଥର ଭଲକରି ଚାଷ କରନ୍ତୁ । ଫଳରେ ଜମି ଠିକ୍ ଭାବେ ସମତୁଳ ହୋଇ ପାରିବ ଓ ଗଜା ଏକମଜ୍ଜା ହେବ । ରୋଇବା ପାଇଁ ହେଲେ ଜୁନ୍ ମାସ ମଧ୍ୟଭାଗରୁ ଜୁଲାଇ ମାସର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ତଳିବିଲ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ ।

ବିହନ ଉପଚାର

ବିହନକୁ ଗଜାକରିବା ପାଇଁ ପାଣିରେ ଭିଜାନ୍ତୁ । ବିଶୋଧନ ପାଇଁ ବିହନକୁ କବକନାଶକ (ଔଷଧ) ଦ୍ରବଣରେ ଭିଜାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଭଲ ଫସଲ ପାଇଁ ଶେଷ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗଛ (ଟେବୁଲ) କୁ ଦେଖନ୍ତୁ ।

ଫସଲ ସଂସ୍ଥାପନା

ଖରୁଡ଼ି ବୁଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବିହନ ବୁଣା ଯନ୍ତ୍ର କିମ୍ବା ଲଙ୍ଗଳ ସିଆର ପଛରେ ବିହନ ବୁଣାନ୍ତୁ ଓ ଧାଡ଼ିର ବ୍ୟବଧାନ ୨୦ ସେ.ମି ରଖନ୍ତୁ । ହେକ୍ଟର ପିଛା ୫୦-୬୦ କି.ଗ୍ରା. ବିହନ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ । ରୁଆଫସଲ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ୨୫ ଦିନର ତଳି ବ୍ୟବହାର କରି ୨୦୯୧୫ ସେ.ମି ବ୍ୟବଧାନରେ ବୁଦାପ୍ରତି ୨-୩ ତଳି ରୁଅନ୍ତୁ । ଗଜାବୁଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଗାଳିଫଟା ବା ଗଜା ବାହାରିଥିବା ବିହନ (୨୪ଘଣ୍ଟା ପାଣିରେ ଭିଜାଇ, ୪୮ ଘଣ୍ଟା ଉଷ୍ଣମରେ ରଖିବାପରେ) ବୁଣା ତ୍ରୁମ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଜୁଲାଇ ୧୫ ମଧ୍ୟରେ ବୁଣନ୍ତୁ । ଏଥିପାଇଁ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୫୦ କି.ଗ୍ରା. ବିହନ ଦରକାର ହୋଇଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଧାନ ଆଧାରିତ ଫସଲ ପଛତର ଉତ୍ପାଦିକତା ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ କୃଷକଙ୍କ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି

Website: www.rkbodisha.in , Email: contact@rkbodisha.in

ସାର ପ୍ରୟୋଗ:

ମାଟି ପରୀକ୍ଷା ଅନୁସାରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପରିମାଣର ସାର ବ୍ୟବହାର କଲେ ଭଲ ଫଳ ମିଳିଥାଏ । ନଚେତ୍ ଶେଷ ଓଡ଼ିଆ ସମୟରେ ବୁଣାଧାନରେ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୩୦କି.ଗ୍ରା ଫସ୍‌ଫରସ୍ ଜାତୀୟ ସାର ଏବଂ ୨୦କି.ଗ୍ରା ପଟାସ୍ ଜାତୀୟ ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ମାଟିରେ ଆର୍ଦ୍ରତାକୁ ଧରି ରଖିବା ପାଇଁ ଭଲ ଭାବରେ ମଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୬୦ କି.ଗ୍ରା ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାରକୁ ୩ ଥରରେ ଅର୍ଥାତ୍ ମୂଳସାର ଭାବେ, ବୁଣାର ୩ ସପ୍ତାହ ପରେ ଓ ୬ ସପ୍ତାହ ପରେ ଦିଅନ୍ତୁ । ରୁଆ ଫସଲ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାର ୩ ଥରରେ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ପ୍ରଥମେ ମୂଳସାର ହିସାବରେ ଅଧା ଓ ବାକି ଅଧା ଅଂଶର ଅଧା ୩ ସପ୍ତାହରେ ଓ ବାକି ଅଧା ଅଂଶ ଗର୍ଭଣା ଅବସ୍ଥାର ୧ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଘାସ ଦମନ:

ପ୍ରାୟ ମୌସୁମୀ ବର୍ଷା ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଦେଖି ଜମିକୁ ଥରେ ଦୁଇଥର ଆଗୁଆ ଚାଷ କଲେ ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଘାସ ଦମନ ସହଜରେ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ଉଠିଥିବା ଘାସ ଗୁଡ଼ିକ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଷବେଳେ ମାଟିରେ ମିଶିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ । ଘାସମରା ଔଷଧ ହିସାବରେ ବୁଣାଧାନରେ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୧.୫କି.ଗ୍ରା କିମ୍ବା ପ୍ରେଟିଲାଇକ୍‌ଲର ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୮୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ହିସାବରେ କିମ୍ବା ପାଇରାକ୍ଟୋସଲ୍‌ପୁରନ୍ ଇଥାଇଲ୍ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୨୦ ଗ୍ରାମ୍ ରୋଇବାର ୩-୬ ଦିନପରେ ଜମିରେ ଅଳ୍ପପାଣି ରଖି ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ଏଥିପାଇଁ ଉଭୟ ସିଞ୍ଚନ ବା ବାନାବାର ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗର ସାହାଯ୍ୟ ନିଆଯାଇପାରେ । ଏହା ବ୍ୟତିତ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୫୦କି.ଗ୍ରା ବାଲିରେ ଫର୍ମୁଲେସନ୍‌କୁ ମିଶାଇ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇପାରିବ । ବୁଣାଧାନର ୩-୫ ଦିନ ଭିତରେ ଧାନ ଗଜାବାହାରିବା ପୂର୍ବରୁ ବୁଣାଧାନରେ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୧.୨୫ କି.ଗ୍ରା କିମ୍ବା ପ୍ରେଟିଲାଇକ୍‌ଲର ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୮୦୦ଗ୍ରାମ୍ ହିସାବରେ ଓଡ଼ାଲିଆ ବିଲରେ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ବୁଣା ଯାଇଥିବା ଜମିରେ ଘାସ ଓ ମୁଆ ଜାତୀୟ ଘାସକୁ ସହଜରେ ଦମନ କରାଯାଇପାରେ । ବୁଣିବା ପରେ ଉଠୁଥିବା ଅନାବନା ଘାସ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଧାନ ବୁଣିବାର ୨୦-୨୫ ଦିନ ପରେ ବିସ୍‌ପାଇରିବାକ୍ ସୋଡ଼ିୟମ୍ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ । ରାସାୟନିକ ଘାସମରା ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ ସହିତ ଘାସ ମାରିବା ଯନ୍ତ୍ରର ବ୍ୟବହାର ବା ହାତରେ ପୁଣିଥରେ ଘାସ ବାଛିଦେଲେ ଅଧିକ ସୁଫଳ ମିଳିଥାଏ । ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଘାସମରା ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ନ ପାରିଲେ, ରୋଇବାର ୨୦-୨୫ ଦିନ ପରେ ଥରେ ହାତବନ୍ଧା କରିଦେଲେ ଘାସ ଦମନ ହୋଇଥାଏ ।

ଫସଲ ସୁରକ୍ଷା:

ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ରୋଗ-ଫୋକ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଉପଯୁକ୍ତ ରୋଗ/ଫୋକ ମରା ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବେ ।

ଧାନ ଅମଳ:

କେଣ୍ଡାରେ ଶତକଡ଼ା ୭୫-୮୦ ପ୍ରତିଶତ ଧାନ ପାତି ଯାଇଥିଲେ ଧାନ କାଟନ୍ତୁ । ଉପଯୁକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ର ନିଆଯାଇ ଚାଷ କରାଯାଇଥିଲେ ସହଭାଗୀ ଧାନରୁ ହାରାହାରି ହେକ୍ଟର ପିଛା ୪-୫ ଟନ୍ ଅମଳ ମିଳିପାରେ । ଘାସ ବଛାଯିବା ପରେ ଏବଂ ମୃତ୍ତିକାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଆର୍ଦ୍ରତା ଥିବା ସମୟରେ ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାର ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ଭଲ ଫଳ ମିଳିଥାଏ । ସହଭାଗୀ ଧାନ ବିଲରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ପଡୁଥିବା ମୁରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଭଲଭାବରେ ମୁକାବିଲା କରିପାରେ । ମାତ୍ର ଅଧିକ ଥଣ୍ଡା ଓ ତୃଦ୍‌ଜନିତ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ବିଶେଷ ସହିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ବିଲମ୍ବ ନ କରି ସଅଳ ରୁଆ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ଏହି ବିହନ ତାଳୁଆ ଚାଷ ପାଇଁ ଅନୁଯୁକ୍ତ ।

ଅଧିକ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଦେଖନ୍ତୁ :

ଧାନ ଫସଲ ପକ୍ଷି ଆଧାରିତ ଜ୍ଞାନ ଭଣ୍ଡାର www.rkbodisha.in

